

Historiens første arkeologiske utgraving av en husmannsplass:

Starter graving torsdag

Søndre Åsgårdstua på Tangen vil bli den første husmannsplassen i Norge som blir arkeologisk utgravd. Førstkommende torsdag starter arbeidet.

ARNT OLAV VELTEN
974 24 739 • ave@h-a.no

TANGEN: Det er satt av fem dager til arbeid ute i felten på tuftene etter denne husmannsplassen, som ligger vest for Tangen sentrum. Og elever og lærere på Tangen skole skal være med på det meste av arbeidet. Arkeolog Hilde R. Amundsen ved Norsk Institutt for kulturminneforskning (NIKU) skal være veileder.

Finne avfallshauger

- Vi kommer til å åpne små ruter i terrenget for å finne gjenstander og rester etter slike gjenstander. Spesielt vil vi prøve å finne avfallshauger. Det var jo ingen offentlig avfallshåndtering på den tiden, og det er der det er størst muligheter til å finne gjenstander, sier Hilde R. Amundsen.

- Forlatte ting kan fortelle om menneskene som bodde der, og hva de sysselsatte seg med i arbeid og fritid. Vi har en del skriftlige kilder fra denne tida, og det skal bli spennende å prøve å finne ut om de stemmer, sier hun.

Gravd i Värmland

I Värmland i Sverige er det gravd ut flere torp, og det er funnet rester etter for eksempel bygningsmaterialer, fajanse og smievirksomhet.

Når skolen er trukket inn i arbeidet, er det blant annet for å gi ungene kunnskaper om arkeologi og selvsagt om husmannsvesenets historie på Hedmarken. Mens storgårdene har bevart sin historie, vil større kunnskap om husmannsplassene åpne en ny del av historien for mange.

36 husmannsplasser

Det er registrert 36 bosteder på et lite område på Tangenhalvøya.

HUSMANNSPASS: Hilde R. Amundsen (til høyre) og Bjørg Karin Ringen på de nedgrodde tuftene etter Søndre Åsgårdstua. Dette blir stedet for den første arkeologiske utgravingen av en husmannsplass i Norge. Arbeidet starter torsdag. FOTO: ARNT OLAV VELTEN

Søndre Åsgårdstua lå under gården Åsgård, som hadde ti husmannsplasser. De andre gårdene er Kongsparten, Helset, Trosviken og Dillerud.

Størst og varte lengst

- Det er kanskje tilfeldig at Tangen ble stedet for denne utgravingen. Men jeg ble kjent med Bjørg Karin Ringen, som har gjort mye grundig forarbeid. Det finnes mange kilder, både skriftlige og muntlige. Dessuten er Hedmarken, med sine store jordbruksområder og store gårder det området i landet der husmannsvesenet var størst og varte lengst. Det skal graves på Søndre

Åsgårdstua torsdag til uka. De tre neste dagene blir mandag, tirsdag og torsdag i uken etter. Fredag avsluttes arbeidet ute i felten med elever og lærere fra Jønsberg videregående skole, som skal gjøre i stand igjen etter gravingen.

Skal lage kultursti

- Etter det fortsetter arbeidet med å lage en kultursti mellom et utvalg av de husmannsplassene som finnes i dette området. Dette arbeidet skal også gjøres i samarbeid med Jønsberg, sier Hilde R. Amundsen.

Husmannsvesenet i Norge ble formelt lagt ned rundt forrige

SØNDRE ÅSGÅRDSTUA

Søndre Åsgårdstua var en husmannsplass under gården Åsgård på Tangen. Plassen ligger nå i skogen, men det har tidligere vært et åpent landskap. Spor i terrenget etter åkerbruk og beite omkranser en stueluft og en større tuft etter et uthus, muligens en låve. Det er flere

rydningsrøyser og steingjerder, samt spor etter en hage i form av en syrinbusk og et epletre. Husmannsplasser er en type kulturminner som er viet relativt lite oppmerksomhet i kulturminneforvaltningen og forskningen. Husmennes kulturhistorie står i fare for å forsvinne.

århundreskifte. Mange plasser er fraflyttet og lagt ned, mens andre lever videre som småbruk. Noen steder, som på Tangen, ligger plas-

sene forholdsvis tett sammen. Det ble dannet små samfunn med stier mellom plassene, og der barna lekte sammen.

Må dokumentere byggebehov

Fylkesmannen i Hedmark opprettholder sin innsigelse mot kommunedelplanen for Ottestad når det gjelder utviklingen av Vikasenteret.

ARNT OLAV VELTEN
974 24 739 • ave@h-a.no

OTTESTAD: I det nye forslaget til Ottestadplan står det at området rundt Vikasenteret skal utvikles til kommunedelsenter med vekt på utvikling og kombinasjon av handel, service, næring og bolig. I sin uttalelse til planforslaget nekter Fylkesmannen å godta dette, og legger ned innsigelse, uten at følgende setning blir føyd til:

«Kjøpesenteret i Vika tillates ikke utvidet med mindre det dokumenteres behov knyttet til utbygging i nærområdet».

En innsigelse innebærer at Stange kommune ikke selv kan vedta planen uten å etterkomme kravet fra Fylkesmannen.

Fylkesmannen er fornøyd med at ønsket om å bevare idrettsplassen som et sentralt grøntområde er innfridd. For Ottestad som et pressområde, mener Fylkesmannen at det er særlig viktig å passe på den grøntstrukturen som finnes, og bevare og sette av grønne områder der det legges til rette for utbygging.

Åkershagan er et slik område, og Fylkesmannen forbeholder seg retten til å fremme innsigelser dersom det blir gjort noe med grøntområdene i senere planer

VIKASENTERET: Sterkere restriksjoner for utbygging av Vikasenteret, forlanger Fylkesmannen. FOTO: ARNT OLAV VELTEN

for dette området. Hun vil også forbeholde seg retten til innsigelse mot planer som ikke tar

hensyn til allmennhetens tilgang til strandsonen, sårbare områder og Åkersvika naturreservat.

Hvorfor ikke utearealer?

OTTESTAD: Ottestad IL har ikke endret standpunkt om at et framtidig hovedanlegg etableres ved flerbrukshallen, selv om laget fortsatt ønsker å bruke dagens hovedanlegg. Laget finner det merkelig at det ikke er satt av arealer til utendørsaktiviteter ved hallen. Det er viktig å sikre plass til minimum to baner.

Trafikkaos ved Arstad skole

OTTESTAD: For en tid siden ble det laget ny atkomst fra Gubberudvegen inn til Arstad skole. Den skulle brukes kun av skolebuss, taxi, vareleveranse og for ansatte. Men den blir også benyttet til parkering av foreldre som bringer og henter barn, noe som hindrer kollektivtransporten og skaper farlige situasjoner. Nå kommer skilter.